

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

V. De origine Religionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

CAPVT V.

De origine Religionum.

QVOD ad QVARTVM attinet de origine, aduersarij tria docent. PRIMO, religiones incœpisse demum quarto seculo, id est, post annum Christi CCC. primosque auctores fuisse Antonium, Macharium, & similes. Ita docent Magdeburgenses Cent. 4. cap. 6. col. 464. *Cœpit*, inquiunt, *hoc seculo primùm monastice, &c.* Idem repetunt sæpissimè.

SECUNDO, religiones cœpisse partim casu, partim errore, partim praua imitatione. Cent. 4. cap. 6. col. 470. dicunt Magdeburgenses, non sponte sua ad solitudinem concessisse primos eremitas, sed casu quodam, nimirum, vt fugerent persecutionem. Id, quod scribit de Paulo primo eremita B. Hieronymus in eius vita, & Sozomen. lib. 1. cap. 13. iidem autem Magdeburgenses Centur. 5. cap. 6. col. 700. *Cœpit*, inquiunt, *monachatus partim ex obscuratione doctrinae de iustificatione, & veris cultibus Dei, partim ex praua emulatione Essenorum.*

TERTIO, addunt Philippus in Apologia pro artic. 27. Confessionis Augustanæ, & Calvinus lib. 4. Instit. cap. 13. §. 10. fuisse quidem apud veteres quarti & quinti seculi aliquos Monachos, sed eos, qui nunc sunt, nihil cum illis habere commune, & ideo verè dici posse, monachatum, qualis nunc est, rem nouam, & recentem esse.

Nos ergo primò ostendemus, religiosam vitam diu ante quartum seculum incœpisse. Secundo, originem eius non fuisse casum, vel errorem, vel prauam imitationem, sed perfectionis desiderium. Tertio, religiones, quæ nunc sunt, easdem esse quoad essentiam cum iis, quæ erant temporibus antiquissimis. Dicimus itaque primùm vitam religiosam adedè esse antiquam, vt quædam eius adumbratio fuerit in lege naturæ ante diluuium: maior quædam expressio in lege Moysi: perfectio autem Apostolorum tempore.

Habemus in primis Genes. 4. de Enos: *Iste cœpit innuocare nomen Domini.* Ex quo loco colligunt auctores, hunc Enos instituisse peculiarè aliquem cultum, & sublimiorem, quàm

esset religio vulgi; nam ante Enos certè etiam Adam, & Abel, & Seth Deum inuocauerunt: & ramen iste dicitur primus coepisse inuocare nomen Domini: Vide de hac re VVidensium lib. 3. doct. fid. art. 1. cap. 1.

Nazaræorum
Num. 6.
Habemus deinde Num. 6. vota Nazaræorum, qui seipso Domino consecrabant; ad quorum exemplum etiam in Ecclesia quosdam seipso totos diuino cultui deuouere sentit Origenes hom. 11. in Leuiticum.

Helias
Helisæus
Habemus deinde in eodem Testamento veteri, Heliam & Helisæum, ac filios Prophetarum sine vxoribus, & diuini in hoc mundo vixisse. De quibus B. Hieronymus in epistola ad Rusticum, quæ est ordine quarta: Filij Prophetarum, qui quirit, quos Monachos in Veteri Testamento legimus, adhibebant sibi casulas, prope fluentia Iordanis; & turbis serena derelictis, polenta, & herbis agrestibus, victitabant. Epist. 13. ad Paulinum, de Monachis loquens: Noster princeps inquit, Helias, noster Helisæus, nostri duces filij Prophetarum qui habitabant in agris, & solitudinibus, & faciebant sibi tabernacula prope fluentia Iordanis.

Rechab
Habemus etiam Hierem. 35. insignem commendationem neporum Rechab, qui cum eis pater, siue auus precepisset, vt domos non ædificarent, agros non seminarent, vineas non plantarent, vinum nunquam biberent, vitam discretissimam quasi extra mundum agerent, omnia diligentissime obseruarunt. quos etiam Monachorum nostrorum figuram gessisse, scribit Hieronymus in eadem ad Paulinum epistola.

Ioannes Baptistæ
Denique Ioannem Baptistam Monachorum, & Eremitarum principem fuisse, scribunt ferè omnes Patres. Nazianzenus orat. in Basilium, S. Basilium, quia Monachus fuerat cum Ioanne Baptista comparat. Chrysostomus homil. in Marcum: Sicut, inquit, Sacerdotum principes sunt Apostolice sic Monachorum princeps Ioannes Baptista est. Hieronymus ad Eustochium de seruanda virginitate, de eremitis differens: Huius vna, inquit, auctor Paulus, illustrator Antonini, & vt ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista. Idem docent Cassianus collat. 18. cap. 6. Sozomenus libro 2. hist. cap. 12. Isidorus lib. 2. de diuinis officiis, cap. 15. & B. Bernardus sermone de excellentia Ioannis Baptistæ.

Veniamus ad nouum Testamentum, & ostendemus ante annum CCC. fuisse Monachos in Ecclesia. PRIMVM id probatur ex Athanasio in vita B. Antonij, vbi Athanasius docet, ante Antonium non fuisse quidem eremitas, sed tamē Monachos fuisse, qui in agris, ciuitatibus vicinis, monasteria sua constituebant: & Antonium, cū is Monachus fieri vellet, ad senem quendam accessisse, qui ab ineunte ætate monasticen exercuerat. Ex quo sequitur & B. Antonium nō fuisse primum Monachum, & ante annum Domini CCC. fuisse Monachos; nam Antonius floruit initio IV. seculi; anno enim CCC. erat annorum XL. vt colligitur ex Chronico Hieronymi, & tamen ipso adolescente inueniebantur multi Monachi senes.

Quoniam autem Magdeburgenses Centur. 4. capite 10. colum. 1306 subdubitant, an hæc vita sit ab Athanasio scripta, facile id probari potest; nam scripsisse Athanasium vitam Antonij testantur Nazianzenus in Athanasio, Hieronymus de viris illustribus in Antonio, in Euagrio, & in Athanasio, Rufinus lib. 1. histor. cap. 8. Augustinus libro 8. Confess. cap. 6. Paulinus in vita Ambrosij, Palladius in historia Lausiaca, cap. 8 & Socrates libro 4. capite 18. Quod autem hæc ipsa, quam habemus, sit illa ipsa Athanasij, patet ex eo, quod est reuera insigne volumen, vt Hieronymus dicit fuisse librum illum Athanasij: item continet plurima illa miracula, quorum meminit Augustinus. Præterea recenset historiam illam de anima Ammonis, quam Palladius, & Socrates ex libro Athanasij de vita Antonij referunt. Denique nihil in contrarium afferunt Centuriatores, nisi iudicium suum; stultum autem est sine vlla ratione, vel coniectura, vel auctoritate id in controuersiam vocare, de quo nemo dubitat.

Probatur SECUNDO ex Damaso, qui in vita Dionysij Papæ scribit, hunc ipsum Dionysium ex Monacho ad Pontificatum assumptum fuisse. Constat autem ex Chronico Eusebij, Dionysium Romæ sedisse anno Domini CC. LXVI. non ergo Monachi cœperunt post annum Domini CCC.

TERTIO probatur ex Cypriano, & Tertulliano, qui etiā antiquiores Dionysio Papa fuerunt; scribit enim Tertullianus librū de velādis virginibus, & CYPRIANVS Tertullianus

num sequutus scribit librum eiusdem argumenti, quem in habitu virginum inscripsit. Vterque autem loquitur de virginibus religiosis, & per solennem professionem Deo consecratis. Nam TERTULLIANVS distinguit in eo libro inter virgines mundi, id est, seculares, & virgines Dei, id est, sanctimonialiales, de quibus ait: *O sacrilega manus, qua dicatum De habitum detrahere potuerunt. quid peius aliquis persequator fecisset, si hoc à Virgine electum cognouisset?* Et infra, alloquens: *Nupsisti, inquit, Christo, illi tradidisti carnem tuam, &c.* Similia habet Cyprianus.

QUARTO probatur ex Dionysio Areopagita, Tertulliano antiquiore; is enim epistolam scribit ad Demophilum Monachum, & lib. de Ecclesiastica hierarchia, cap. 6. prolixe explicat monasticæ professionis formam.

Fatentur Magdeburgenses verè de Monachis scribere auctorem eius libri, sed eum negat esse Dionysium Pauli Apostoli discipulum, Cent. 1. lib. 2. cap. 10. col. 624 quod idem negant Laurentius Valla, & Erasmus in annot. ad cap. 17. *Abiturum*; item Lutherus, Calvinus, & omnes hæretici. At operum ista nomine Dionysij citant tres veteres Pontifices, Gregorius I. homil. 34. in Euangelia, Martinus I. in Concilio Romano, & Agatho in epistola ad Imperatorem Constantinum IV. Item Nicolaus Papa I. in epist. ad Michaëlem Imperatorem citat epistolam S. Dionysij Areopagitæ ad Demophilum Monachum. Item duo generalia Concilia VI. act. 4. & VII. can. 2. Præterea Doctores plurimi, vt S. Maximus, qui annotationes scripsit in Dionysium, Sophronius Patriarcha Hierosolymæ in oratione pulcherrima, quæ habetur actione II. sextæ Synodi, Damascenus lib. 1. cap. 12. de fide, Eusebius panopliæ part. 1. tit. 12. Anastasius Bibliothecarius in epistola ad Carolum Caluum, Hilduinus in epistola ad Ludouicum Pium, & alij posteriores omnes. Non est autem in lo modo verisimile tot Patres non potuisse videre id, quod nunc Valla, & Erasmus vidisse se dicunt.

DEINDE sic possumus ratiocinari: Auctor horum librorum non potest esse recentior, quàm sit B. Gregorius, vntum est, cum à Gregorio ipso citeretur. Rursum non potest esse recentior, quàm sit Hieronymus; nam Gregorius cum citans vocat antiquum, & venerabilem patrem, non autem vocare

vocaret antiquum hominem, suo seculo proximū. Non potest etiam floruisse paulò ante Hieronymū, id est, I V. seculo; nam sine dubio tunc Hieronymus posuisset eum inter scriptores Ecclesiasticos; non enim potuisset ignorare scriptorē, qui sua memoria exstitisset. Et præterea notus fuisset eadem ratione Ambrosio, Augustino, Chrysostomo, aliisque Patribus, quibus tamen incognitus fuit, quantum ex eorum operibus colligi potest: Quare necesse est, vt Anastasius dicit, auctorem esse antiquissimum, & suppressum fuisse ab hæreticis, ac tandem Romæ repertum fuisse tempore B. Gregorij, vel paulò antè.

Ex quo soluitur argumentum Vallæ, Erasmi, & Centuriatorum, qui hoc vtuntur tanquā præcipuo argumento, quod Ambrosius, Chrysostomus, Augustinus, & maximè Hieronymus nunquam citent hos libros. Hoc enim argumentum eorum nobis maximè fauet; nam cum isti Patres non citent hæc opera, signum est auctorem hunc nō exstitisse ipsorum tempore, & cum constet ex Gregorio eum non esse illis posteriorē, sequitur necessariò esse longè antiquiorem. Vnde etiam Valla testatur, plurimos viros doctissimos sensisse hæc opera non esse quidem Dionysij Areopagitæ, sed tamen auctoris ferè æquè antiqui, nimirum Apollinaris Hierapolitæ, vel, vt alij volunt, Dionysij Corinthij; quorum vterq; floruit anno Domini C. LXXIV. vt Eusebius testatur in Chronico. Hoc autem etsi non est verum, tamen nobis sufficit ad asserendam antiquitatem monasticæ.

Quinto probatur ex Philone Iudæo, qui etiā Dionysio Areopagita fuit antiquior. Philo igitur in libro de vita cōtemplatiua supplicum, prolixè admodum describit vitā, & mores Monachorum, & sacrarum virginum, quos instituit in Ægypto S. Marcus Euangelista, vbi apertè ponit professionē continentis, & paupertatis, ieiuniorum, psalmodiæ, &c.

Magdeburgenses Centuria I. lib. 2. cap. 3. pag. 18. fatentur Philonem hæc scripsisse, sed eum nō esse loquutum de Christianis, sed de Essenis, quæ erat secta Iudæorum omnino similis nostris religionibus. Hoc autem non probant alia ratione, nisi quia nondū Christiani talia exercitia habuerunt. Quòd si eis obiiciamus, hoc esse petere principium, respondebunt, vt solent, nos agere sophistas.

Probemus igitur breuiter non dialectica ratiocinatione sed testimoniis Patrum, Philonem de Christianis esse loquutum. In primis EVSEBIUS lib. 2. hist. cap. 16. dicit Philonem hominē S. Petrum vidisse, atq; eius adhæsisse colloquiis, verba Dei prædicantis, & eorum vitam, qui in monasteriis degunt luculenter scripsisse. Item EPIPHANIUS hæresi 29. quæ de Nazæorum, de hoc libro Philonis loquens: *Monasteria ipsorum, inquit, in vicinia circa Mariam paludem recentiorum non de aliis narrauit, quàm de Christianis.*

Præterea HIERONYMUS de viris illustribus in Philone, præterea docuit Philonem de Christianis esse loquutum subiungit: *Ex quo apparet, inquit, talem primam Christianorum fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt.* Præterea CASSIANUS lib. 2. cap. 5. de institutis monachorum asserit, à S. Marco Ægyptios Monachos accepisse primam viuendi normam. Id quod non potest Cassianus didicisse, nisi ex hoc libro Philonis. Idem asserunt disertis verbis BEDA prologo in Marcum, SOZOMENUS lib. 1. cap. 12. & NISSIPHORUS lib. 2. cap. 15.

DICET fortassis aliquis, similia narrat de Essenis Iosephus lib. 2. de bello Iudaico, cap. 7. & lib. 18. antiquit. cap. 2. itis, qui narrat Philo. Constat autem Iosephum de Iudæis loqui, cum affirmet tres esse Iudæorum sectas, Pharisæorum, Sadducæorum, Essenorum.

RESPONDEO, duas esse de loco isto Iosephi opiniones. Quidam enim asserunt non loqui de eisdem Iosephum, sed Philonem. Nam Iosephus lib. 18. antiquit. cap. 2. asserit, Essenorum sectam antiquam apud Iudæos fuisse: Philo autem indicat se loqui de disciplina suo tēpore exorta: Præterea multa tribuuntur Essenis à Iosepho, quæ sunt manifestè erronea & superstitiosa, quorum nihil tribuit Philo suis therapeuticis. Vnde S. NILVS initio Asceticorum suorum asserit, Essenos (de quibus videlicet Iosephus loquitur) habuisse quidem mores similes moribus Monachorum, sed quia fide in Christum caruerunt, nihil eis profuisse sanctos mores.

Alij docent tam Philonem, quàm Iosephum de Christianis loqui, quibus fauere videtur B. HIERONYMUS in epist. ad Eustochium de seruanda virginitate, vbi de Monachis loquens: *Tales, inquit, Philo, Platonici sermonis imitator, tales Iosephus,*

Iosephus, Græcus Linius, in secunda Iudaica captiuitatis historia, Essenos refert. Quam sententiã tuetur Matthæus Galenus libro de origine Monastices, cap. 5. & ad ea, quæ obiiciuntur ab aliis, de erroribus, quos tribuit Iosephus Essenis, & de eorum antiquitate, responderet, Iosephum non fuisse cõsequutum exactè mysteria nostrorũ Monachorum, & ideo frequenter lapsum esse, & eos confudisse cum antiquis Iudæis. Fuerunt enim tria genera eiusdem ferè nominis, nimirum Esseni Samaritani, de quibus Epiphanius hæresi 10. Item Esseni Iudæi, de quibus Epiphanius hæresi 19. quos tamen ipse Offenos vocat. Denique Esseni Christiani, ex Iudæis conuersi, quos Epiphanius Esseos, vel Iesseos vocat hæresi 29. Credibile igitur est, Iosephum cõfudisse nostros Iesseos cum suis Essenis, præsertim cùm eo tempore Christiani pro Iudæis haberentur. Vtraque solutio probabilis est.

SEXTO probatur ex Apostolorum exemplo, qui verè primi fuerunt Monachi Christiani; nam quod vitam cœnobiticam instituerint, vbi essent omnia communia, patet ex actis Apostolorum, cap. 4. Quod ea ratio viuendi non fuerit omnium Christianorum, sed eorum tantùm, qui volebant perfectius viuere, patet ex cap. 5. Act. vbi cùm Ananias fraudasset de precio agri, & decipere voluisset Apostolos, audiuit à S. Petro: Nonne manens tibi manebat, & Venundatum in tua erat potestate? Quod etiam voto ad eam perfectionem se obligarint Apostoli, docet Augustinus lib. 17. de ciuit. Dei, ca. 4. Hoc votum, inquit, potentissimi Souerant, &c. Quod deniq; ab Apostolorum exemplo cœperint religiones, testatur pluri Patres; vt Eusebius lib. 2. hist. cap. 16. Hieronymus de viris illustribus in Philone, Augustinus serm. 2. de vita cõmuni Clericorum, Possidius in vita Augustini, Isidorus lib. 2. de offic. cap. 15. Denique Cassianus collat. 18. cap. 5. Itaq; inquit, cœnobitarum disciplina à tempore prædicationis Apostolicæ sumpsit exordium.

AT Magdeburgenses Centuria 1. lib. 2. c. 6. col. 506. obiiciunt Chrylostomum, qui hom. 25. in epistolam ad Hebræos: Neq; Vestigium, inquit, Monachi tunc erat, sed omnia ad seculares loquebatur B. Paulus.

RESPONDEO, Chrylostomum loqui solùm de Ecclesia Corinthiorum, Exponit enim illa verba Pauli, I. Corinth. 5.

Si

Si quis frater nominatur in vobis, &c. ac dicit, Paulum mine fratris non intelligere solos Monachos, sed quoslibet fideles, quia tunc ne vestigium quidem erat Monachorum Corinthios. At non propterea sequitur, non fuisse tunc Monachos in Palestina, & in Ægypto. Quod autem C. H. R. V. S. T. O. M. Y. S. non neget Apostolorum tempore fuisse Monachos patet ex plurimis eius testimoniis. Nam homil. 17. ad populum monasticè loquens: *Tanti est, inquit, Philosophia à Christo introducta.* Certè si Christus introduxit monasticè, tametsi tempore Pauli Apostoli. hom. 11. in Acta dicit, Monachos non esse vivere, ut olim initio Ecclesiæ vivebant fideles omnes in Hierusalem. item hom. 69. in Matth. dicit, Monachos esse habitum imitari Apostolos. deniq; lib. 3. contra vituperat. vitam monasticæ, non procul à fine, asserit ea ab Apostolis impletam, quæ nunc à Monachis implentur.

Nunc quod attinet ad S E C U N D U M, non occasione persequutionum, & casu exortam esse vitam monasticam, factum demonstrabitur. nam de cœnobitis nõ est dubium, cum testiterint ante omnes persequutiones. de eremitis idem probatur; nam etsi Paulus primus eremita occasione persequutionis solitudinem colere cœperit, tamen Antonius non tunc occasione cœpit, sed solo studio vitæ purioris, ut ex Athanasio in eius vita perspicuum est: vita autem eremitica non à Paulo, sed ab Antonio introducta est; etsi enim Paulus primus omnium in eremo vixerit, tamen non habuit ipse discipulos, nec fuit notus, nisi paulò ante mortem. Antonius autem verè princeps eremitarum dici debet, quippe qui nec ab alio didicit, & ipse docuit omnes. Quare rectè Hieronymus in vita Pauli dicit, Antonium meritò vocari auctorem vitæ eremiticæ, nõ tam quòd ipse omnes præcesserit, quàm quòd ab ipso omnium incitata sint studia. Quocirca uterque dici potest primus eremita, Paulus quidem tempore, Antonius autem magisterio.

Quòd etiam causæ instituendæ vitæ religiosæ non fuerit obscuratio doctrinæ de iustificatione, vel prava Essenorum imitatio, ex iis, quæ diximus, manifestum est; nam auctores religionum fuerunt primùm Apostoli, ac deinde Antonius, Basilius, Augustinus doctissimi, & sanctissimi homines, quos non possumus ignorantix, & prauæ æmulationis accusare. Nam

Nam BASILIVM fuisse auctore cuiusdam ordinis monastici, testatur Nazianzenus in eius vita: AVGVSTINVS vero à se institutum monasticum ordinem fatetur li. 3. contra literas Petiliani, cap. 40. Certè autem inter Græcos vix inuenietur aliquis Basilio doctior, vt nec Augustino inter Latinos.

Quantum ad TERTIVM, quòd essentia monastices eadè sit nostrorum, & antiquorum Monachorum, plurimis testimoniis probari posset, quæ postea afferentur in disputatione de votis. Nunc, quia Calvinus, & Melanchthon per antiquos Monachos intelligunt eos, qui erant tempore sanctorum Augustini, & Basilij; ex his duobus probemus sententiam nostram.

Essentia vitæ religiosæ in tribus illis virtutibus, obedientia, paupertate, castitate, ab omnibus huius temporis religiosis constituitur. Idem fiebat ab antiquis; nam Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiæ, cap. 31. vitam cœnobarum explicans. Primùm ait, eos spretis mûdi huius illecebris in vitam castissimam, & sanctissimam congregari. Secundò addit, à nullo quidquam possideri proprium. Tertio adiungit, Patres nulla superbia consulere iis, quos filios vocant, magna sua in iubendo auctoritate, magna illorum in obtemperando voluntate.

BASILIVS autem in præfatione constitutionum monasticarum, de Monacho futuro sic loquitur: *Nuptias, inquit, & veluti compedes fugit, his autè relictis, vitam suam Deo consecrat, & castitatem proficitur, vt neq; facultas ipsi sit conuersionis ad nuptias.* Item cap. 22. constitutionum, de obedientia fuissimè disputat, ac tandè concludit, ita oportere Monachos obedire præposito, vt oues pastori, atq; vt instrumentum fabro: *Non curiosè, inquit, inuestigando præcepta, sibi à peccata fuerint pura, sed cum omni alacritate ac studio explendo ea, qua sunt demandata.* Denique cap. vlt. differit de paupertate, ac docet, Monachum ab omni prorsus priuata rerum materialium possessione liberum esse debere.

Porro fuisse olim etiam cucullas, & reliquum habitum monasticum, necnon psalmodiam, ieiunia, ciborum delectum, aliaq; id genus instituta, cognosci potest, tum ex Epiphanio in compendiarum doctrina, tum ex Ioanne Cassiano in libris de institutis cœnobarum.

CAPVT